

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19–20 травня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

3. Regulation (EU) No 1093/2010 of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 establishing a European Supervisory Authority (European Banking Authority), amending Decision No 716/2009/EC and repealing Commission Decision 2009/78/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32010R1093>.

4. Regulation (EU) No 1094/2010 of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 establishing a European Supervisory Authority (European Insurance and Occupational Pensions Authority), amending Decision No 716/2009/EC and repealing Commission Decision 2009/79/EC. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32010R1094>.

5. Правові основи здійснення господарської діяльності в інноваційному суспільстві: монографія / за ред. А. П. Гетьмана, С. В. Глібка, О. О. Дмитрик, Г. В. Анісімової. Харків : Право, 2018. URL: <https://bit.ly/38sg1Mo>.

ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ГРАМОТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ В МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ²⁶

Нагорна А. О., Лісова К. С.

студентки III курсу ННІ права

Сумський державний університет

Науковий керівник: Швагер О. А.

к.ю.н., асистент кафедри міжнародного, європейського права та

порівняльного правознавства ННІ права

Сумського державного університету

На сьогодні, стрімко розвивається ринкова економіка України, а з нею актуальності та значення набуває активізація споживання банківських послуг населенням. Також, недосконалість правової бази та випадки зловживань з боку банків як наслідок, спричиняють порушення прав фізичних осіб, а саме клієнтів банків. Це також стає однією з причин (інші - в основному безробіття, хвороби і т.д.) зростаючої соціальної проблеми такої як надмірна заборгованість. Розглянувши фактори стабільності фінансової системи, можна виявити три основних: ефективне врегулювання проблем банків, гарантування вкладів та ефективність пруденційного нагляду. Проблема підвищення фінансової грамотності населення набула характеру національного рівня. З часом почали з'являтися

²⁶ Дослідження проведено на виконання міжнародного проекту в сфері освіти «61998-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE Європейські стандарти захисту прав споживачів фінансових послуг» (спільний проект СумДУ, Еразмус+ Жан Моне Фонду та Виконавчого агентства з питань освіти та культури за підтримки ЄС). Підтримка Європейською комісією випуску цієї публікації не означає схвалення змісту, який відображає лише думки авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, що міститься в ній.

нові продукти та послуги. В свою чергу вони пов'язані з виникненням нових ризиків, такі що не можна ідентифікувати без спеціальних знань. Звичайні люди не в змозі прийняти правильні рішення в питаннях «підвищеної складності». Це можна пояснити низьким рівнем фінансової грамотності. Таким чином, з кожним роком актуальність дослідження питань фінансової грамотності зростає.

Більшість громадян України не знають як працюють фінансові установи в державі та про їх переваги. На основі опитування ОЕСР 2018 року, яке дає змогу обчислити Індекс фінансової грамотності, за його допомогою можна порівняти Україну з 30 країнами, у яких було проведено опитування за методикою ОЕСР у 2016 році. Загальний індекс фінансової грамотності України (у відсотках) становить 55%. Індекс України є на одному рівні з найнижчим значенням серед 30 країн в опитуванні ОЕСР 2016 року, а саме з індексом Польщі. Результат України також є трохи нижчим за середнє значення 58% серед сусідніх країн з низьким і середнім рівнями доходу, які брали участь в опитуванні ОЕСР (Грузія, Угорщина, Польща, Туреччина) [1, с. 11].

Спочатку слід підкреслити, що під фінансовою грамотністю населення Т. Кізіма вбачає сукупність світоглядних позицій (установок), знань і навиків громадян щодо ефективного управління особистими фінансами та здатність компетентно застосовувати їх в процесі прийняття фінансових рішень [2, с. 65]. Простіше кажучи це з часом набуті знання та навички населення щодо раціонального розпорядження власними фінансами.

Одним із способів забезпечення підвищення захищеності фізичних осіб від зловживань у випадках користування банківськими послугами є підвищення рівня їхньої фінансової грамотності. Саме фінансово обізнане населення зможе віднайти рівновагу на ринку споживчих послуг шляхом формування обґрунтованого, раціонального та грамотного попиту на всіх сегментах ринку. Це дасть поштовх економіці держави симетрично розвиватися за всіма напрямками, а саме у фінансовому. Безперечно, у підвищенні рівня фінансової грамотності повинні бути зацікавлені в першу чергу самі громадяни, так як знаючий споживач фінансових продуктів і послуг стає краще захищеним від шахрайських дій зі сторони недобросовісних продавців таких послуг.

Хотілося б до прикладу навести багаторічний досвід США в економічній освіті своїх громадян, який довів доцільність раннього знайомства з базовими економічними поняттями. Початкові школи, зокрема, відіграють важливу роль у освіті діти, навчають її азам правильного поведіння з грошима, адже У найближчому майбутньому школярі формуватимуть попит на сучасні банківські продукти і послуги [3]. Практика навчання дітей в межах курсу з особистих фінансів навикам користування кредитними картками, вмінню оцінювати і обирати схеми медичного страхування, розраховувати податкові

платежі, аналізувати необхідність і доцільність взяття кредиту. На нашу думку, раціональним було запровадити в освітніх програмах середніх та старших шкіл та університетів курс правничих дисциплін, задля того щоб в подальшому громадяни розуміли можливі правові наслідки отримання фінансових послуг, та вміли захищати свої споживчі права і не тільки.

Показовим може стати практика Великої Британії, яка є однією з найпередовіших країн у сфері фінансової грамотності. Цьому сприяє розвиненість демократичних інституцій і прозорість фінансового ринку, в якому всі працюють над просвітою населення, високий рівень поінформованості населення із зазначених питань.

Беручи до уваги практику розвинених країн, хочемо запропонувати наступні кроки для підвищення рівня поінформованості населення у сфері фінансів. Це могло б стати залучення ЗМІ, телебачення, періодичних видань, аудіо- та відеоматеріалів, до речі у США в 1990-их роках навчальні програми транслювали близько 200 телестанцій, а понад 700 студій пропонували навчальні передачі по системі кабельного телебачення [4, с. 54]. Через подібні програми відсоток фінансово грамотного населення в США зараз більше ніж в Україні.

Також, громадські організації, профспілки, фонди, об'єднання можуть долучатися до неформальної освіти своїх співвітчизників, точніше, працюючого населення, так як це основна група клієнтів фінансових структур, і вона несе найбільші ризики порівняно з іншими групами населення, Доречно проводити, наприклад, ділові ігри, які дозволяють наблизити набуті знання до реальної ситуації та окреслити шляхи найбільш ефективного виходу з неї. Непоганою практикою могло б стати реалізація різноманітних проєктів з просвіти населення в фінансовому та правовому полях, проведення відкритих безоплатних цікавих лекцій, тренінгів, задля формування свідомості населення з цільовою аудиторією від 17 до 30 років. Де б можна було викладати інформацію про види банківських послуг, особливості грошово-кредитної політики, поради, як уникнути фінансового шахрайства, проводити опитування та інтерактивні ігри на фінансову тематику.

Авжеж, запропоновані заходи не будуть ефективними без підтримки та сприяння державних інституцій. Уряд повинен займатися розробленням щорічної національної стратегії фінансової грамотності, а також разом з Національним банком України здійснювати комплексні моніторинги рівня фінансової грамотності і захисту прав споживачів фінансових послуг на місцях. Доречно також було б зайнятися розробкою, розповсюдженням, оцінкою та відбором найефективніших програм і технологій навчання у сфері підвищення фінансової грамотності і захисту прав споживачів фінансових послуг.

Було б добре приділити увагу питанню надання консультаційної підтримки громадянам стосовно захисту їхніх прав у сфері фінансових послуг [5, с. 9].

Підсумовуючи, можемо зробити висновки, що задля того, аби покращити відношення українців щодо підвищення рівня фінансової грамотності, потрібно проводити масштабну інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення, акцентуючи на позитивних перетвореннях, які така зміна може принести щодо якості життя. Також, потрібно враховувати досвід зарубіжних країн, таких як Великобританія, США, адаптуючи його до особливостей українських умов розвитку та функціонування ринку фінансових послуг.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні. Результати дослідження. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору», червень 2019 р. Київ. URL: http://www.fst-ua.info/wp-content/uploads/2019/06/Financial-Literacy-Survey-Report_June2019_ua.pdf.
2. Кізіма Т. Фінансова грамотність населення: зарубіжний досвід і вітчизняні реалії. Вісник ТНЕУ. 2012. № 2. С. 64–71.
3. Financial History Workshop Improving Savings Culture: A Lifetime of Financial Education. March 2018. Madrid. URL: <https://bit.ly/3PI8Xw5>.
4. Шахназарян Г.Э. Финансовая грамотность населения в свете современных тенденций развития образования . Финансы и кредит. 2008. №20 (308). С. 51–58.
5. Т. Смовженко, А. Кузнєцова. Впровадження фінансової грамотності в Україні. Вісник НБУ. 2013. С. 8-16.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАГУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НА ПРОВОКАЦІЙНІ ДІЇ ГРОМАДЯН

Незеленікова У. Д.

*курсант навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції*

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: Діщенко Д. В.

*старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Із-за негативного відношення більшої частини громадян до правоохоронних органів, наміру приховати достовірну інформацію від поліції, намагання вплинути на рішення, які приймаються посадовими особами Національної поліції стало звичкою для